

1. példa

Tényleg jó nekünk 2012-ben?

Negyedik óránkat is lezártuk múlt héten, 2012. március 7-én. Mielőtt az anyagra rátérnék, megosztanám egy gondolatomat a beadandóval kapcsolatban. Kifejezetten elkezdtem élvezni az összefoglalók elkészítését. Már-már olyan érzésem van, mintha katona volnék, aki minden érzését leírja a családjának. Ez a kis intermezzo most mindenképpen kikíváncozott belőlem! – elnézést érte! Szóval, a múlt heti óra számomra kellemes meglepetést hozott, több okból is. Az első: végre eljött az első kiselőadás ideje, amikor is Kránitz Péter tartott kiselőadást a főúri udvarral kapcsolatban. Ahogy ő elmondta, a szokásos izgalom mozgott benne az előadás előtt, de ez nem látszott rajta különösképpen. Látszott rajta, hogy abszolút felkészült az anyagból, és élvezhetően magyarázott. Szó esett a beszédében a táncról, zenéről és az étkezésről is. Tudom-tudom nagyon fura, amit írok, de nekem speciel nehéz belegondolni abba, hogy négy-öt száz évvel ezelőtt is volt élet. Mi az, hogy „volt”? Pezsgett!!! Olyan újítások kerültek bele a mindennapi életbe, amelyek azelőtt nem voltak, például a villa. Az is tetszetős, hogy mindennek megvolt az ideje: az ebéd tizenegy órakor volt (nekem ez roppant korai...), a vacsora pedig tizenhét és tizennyolc óra között. Bevallom, roppant éhes lettem az előadás ideje alatt, hiszen Kránitz Úr felsorolta a komplett menüsört: főétel gyanánt marhahúst ehettek a szerencéssek, majd jöhettek a nyalánkságok: marcipán és rétes – utóbbi a kedvencem, különösen a túrós – így pedig adva volt a „telítettség”. Azt is meg tudnám szokni, ha az étkezés ideje alatt – mintha a Mátyás Pincében lennék – szól a muzsika. Valahogy kellemesebbé varázsolja a pillanatot, főleg annak tudatában, hogy a korban jóféle cigánymuzsika is szórakoztatta a népes udvart. Az egyéb szórakozási lehetőségekről nem is beszélve! Bár én magam nem vagyok nagy „zsugás”, mégis az foglalkoztatott az előadás ideje alatt, vajon mondjuk Bethlen Gábor is szenvedélyesen szeretett kártyázni? Ideges volt, ha veszített? Képes lett volna arra, hogy elkártyázza a vagyonát? Nem biztos, hogy mindenki érdekesnek találja, de nekem az volt! Konklúzióként arra jutottam, hogy mégis jobb azért itt nekem 2012-ben. Hogy miért? Mert nem tudnék kötöttségekben élni... Nem tudnám magamat disztíngválni minden esetben, ahogy az elvárható volt a korban, ugyanis lobbanékony vagyok. Milyen érdekes, úgy kezdtem el írni ezt a beadandót, mintha katona volnék... Így visszaolvasva viszont az-az érzésem, mintha a Nemzeti Sportban tudósítanék az Újpest-

Ferencváros derbiről – de ez csak azért van, mert könyvet írok ebben a témában. Szakmai ártalom...

2. példa

Magyarország társadalomtörténete

5. óra

Már az óra elején elhangzott egy nagyon bölcs megállapítás, miszerint az asszonyoknak akárcsak ma, a kora újkori Magyarországon is nagy hatalmuk volt a férfiak felett. Fontosnak tartom kiemelni, hogy milyen nagy felelősség és teher nehezedett rájuk, ha uraik távol voltak birtokuktól és nekik kellett irányítaniuk a gazdaságot, csupán a fiatal korukban megszerzett tudásukra alapozva. A lányok ekkoriban megtanulhattak alapszinten írni, olvasni, legtöbbit a Bibliát forgatták, emellett pedig már csak a viselkedés szabályait sajátították el, valamint megtanultak kézimunkázni és táncolni. Az óra további részében a kastélyokról, a főúri életvitelről, udvartartásról volt szó.

A főnemesek kastélyokban éltek, de ebben a korban már nem csak arra törekedtek, hogy lakhelyük védelmet nyújtson, hanem ennek már jelentős reprezentatív célja is volt. A reneszánszban és a barokk korban ez a cél teljes mértékben kiteljesedhetett, a korszak építészeti stílusa mondhatni megkövetelte a szépséget, díszítettséget.

Erdélyben olasz mesterek, valamint a helyi erdélyi mesterek építették a különböző barokk kori kastélyokat, ilyen például a Marosvécsi kastély is. A felvidéken nyugati, bécsi és lengyel hatás érte az építőket, itt többek között Árva várát vagy Krasznahorka várát említhetjük, Nyugat-Magyarországon Sárvár és Fraknó, barokk építésű vára csodálható meg.

Érdeemes megemlíteni a kastélyokhoz tartozó különféle kerteket, ahol gyümölcsöt, zöldséget, gyógynövényeket is termesztettek. A virágok nyugati közvetítéssel érkeztek az országba, segítségükkel szintén reprezentációs célok érdekében jöttek létre a díszkertek, ahova olyan kerti programokat szerveztek a főurak, amik aktív pihenésre adtak lehetőséget, ilyen volt a teke, vagy a különféle célba lövő játékok.

A főúri művelődésben jól megfigyelhető a 16. és a 17. század közti különbségek. A 17 századtól egyre több vallási témájú könyvet olvastak az emberek, több nyelvet is elsajátítottak, például az olasz, a német és a francia nyelvet is, az oktatás összetettebbé vált, politikát, földrajzot, vívást, táncokat tanultak a fiatalok, utazásokra mennek. Bizonyos főuraknak saját nyomdájuk is volt.

A királyi, császári udvari életet nagyon jól bemutatja az 1691-ben élt Lovina Ignác naplója, ami sajnos mára már elveszett, de az ismert adatokat hitelesnek tartják.

Lovina Ignác I. Lipót fiának, Károly főhercegnek volt a nevelője. A naplót nem az utókornak szánta, hanem nevelői munkájának a részeként, így a napló lényegében egy pedagógiai segédanyag volt a számára, de emellett saját véleményét is leírta a körülötte történekről. A szerző egy kicsit elfogult a királyi család iránt, de ennek ellenére negatívumokat is olvashatunk róluk a naplóban.

Lipótról az a véleménye, hogy egy jámbor, családszerető, vallásos, egyszerűen élő ember, saját szükségleteire, például egy új ruha beszerzésére nem pazarolja a pénzt, de az udvartartására még így is túl sok pénzt fordít, pedig a török miatt el vannak szegényedve a tartományok, az író szerint nem kéne ilyen nagy hangsúlyt fektetni a reprezentációt szolgáló udvartartásra.

A vallásos liturgiákon Lipót mindig megjelent, látszik, hogy a vallás, ezáltal a papok hatalma igen nagy hatással bírt a király körében. Lipót a szegénységgel is foglalkozott, jó cselekedeteket hajtott végre, például nem a nemesek lábát mosta meg Húsvétkor, hanem a szegény embereket.

Ekkoriban már jellemző volt különféle testgyakorlatok végzése az udvarban, gyalogos vadászatokra járt a király, viszont lovagolni nem szeretett, valamint a katonaság se igen érdekelte, így fiai se kaptak katonai címeket, ám az író megjegyzi, hogy a kis Károlyt viszont érdekelte a katonaság és saját mozsárágúját ki is állították.

A császárnéval állítólag nem volt olyan jó a kapcsolata a gyerekeknek, Lipótnak Károly volt a kedvence. Kitűnik, hogy az etikettre sokat adtak és megtudhatjuk, hogy Károly herceg mindennapjai miképpen voltak beosztva, miket tanult, milyen eredménnyel, miket ettek, milyen játékokat játszottak és kiderült, hogy a név és a születésnapokat zenés mulatságokkal ünnepelték meg.

A napló ismertetését nagyon érdekesnek találtam, tényleg sok mindent meg lehet belőle tudni az akkori királyi udvar viszonyairól, életéről, mindennapjairól.

3. példa

Főnemesek a 16-17. században

Főúri menyegzők

A koraujkorban is, mint az azt megelőző századokban, azaz a középkor folyamán, a főúri házasságkötések elsősorban nem szerelmi, hanem érdekkapcsolatok voltak. Jellemző gyakorlat volt, hogy egy nem igazán tehető, de feltörekvő nemesifjú egy gazdag özvegyasszonyt kért feleségül, ez szolgálta a kiemelkedését. A fiatal fiúk 14-16, míg a lányok jellemzően 12-14 éves koruk között házasodtak. A lánykérést gyűrűváltás, majd kézfogó követte, a házasulandók egyházi áldást kaptak, ezután gyakori volt, hogy elhálták a nászt, s csak ezt követően tartották meg a menyegzőt a vendégsereg részvételével. A lakomán leveseket, húsos káposztát, vadételeket szolgáltak föl, táncrend alapján mulattak, a lakodalom gyakran a főurak egymás közötti vetélkedését szolgálta, ami a reprezentatív megjelenést illeti.

Főúri kastélyok

A főúri kastélyoknak a korszakban alapvetően két fajtájáról beszélhetünk: létezett egyszerű udvarház, ami egy sor szobából és tornácból állt, illetve, a magasabb rangúak sarokbástyákkal

védett, erődített kastélyban laktak. Ezeket az épületeket olasz mesterek építették, Erdélyben és a Felvidéken jellemzően reneszánsz, míg a Dunántúlon barokk stílusban. A barokk stílus viszonylag megkésve érkezett hazánkba. A kastélyokat gyümölcs- és gyógynövénykert vette körül, ahol a főrangúak gyakran kerti multságokat rendeztek.

Lovina Ignác naplója

Lovina Ignác világ pap I. Lipót császár második fiának, Károly főhercegnek 1697-ben lett nevelője. Naplója parafrázisként áll a kutatók rendelkezésére. Ebben a főhercegek mindennapjait írja le. Károly nevelőjével szoros kapcsolatot ápolt, hithű katolikusnak nevelte, s földrajzot, történelmet, valamint mérnöki tudományokat oktatott neki. A főherceg szabadidejében szívesen kártyázott, sakkozott, billiárdozott testvérével, a trónörökös Józseffel. A napló latinul íródott, s Lovina hiába él a császári udvarban, nem elfogult a Habsburg-családdal szemben.